



Priloga: Rzd-01-20-00005-01

Datum: 7.4.2020

opis enote nesnovne kulturne dediščine

1. IDENTIFIKACIJA ENOTE

EID: **2-00078**

Ime enote: **Planinska paša in predelava mleka**

Sinonimi imena enote:

Planšarstvo, Planvanje, Pašenje, Planinstvo, Kozarjenje, Ovčarjenje, Planinsko pašništvo, Majarjenje

2. OPIS ENOTE DEDIŠČINE

Zvrst dediščine: **gospodarska znanja in veščine**

Podzvrsti:

kmetijstvo, prehrana

Tipološka gesla:

paša, planšarstvo, predelava mleka, priprava sira, gospodarjenje s skupno lastnino, pašna skupnost

Kratek opis:

Planinska paša je sezonska gospodarska dejavnost, ki obsega poletno selitev živine na pašnike nad gozdno mejo ali na krčevine ter v primeru mlečnih planin tudi molžo in predelavo mleka.

Opis:

Planinska paša je sezonska gospodarska dejavnost, ki obsega sezonsko selitev živine na pašnike nad gozdno mejo ali na krčevine ter v primeru mlečnih planin tudi predelavo mleka. Na gorskih območjih, kjer kmetijsko dejavnost omejujejo naravnogeografski dejavniki, je živinoreja prevladujoča kmetijska panoga. Rejci živine na območju Julijskih Alp, Kamniško-Savinjskih Alp ter Karavank za poletno pašo koristijo travnata območja alpinskega pasu med gozdno in snežno mejo ter nižje ležeče krčevine, imenovane planine. To so sezonske gospodarske enote, ki obsegajo pašnike, hleve, bivališča za pastirje, v primeru mlečnih planin tudi prostore oz. poslopja za predelavo in hranjenje mlečnih proizvodov.

Naravnogeografske in družbenozgodovinske okoliščine so narekovale različne organizacijske oblike in ritme planinske paše. Živina največkrat preživi v planinah čas med majem oziroma junijem in septembrom oziroma oktobrom. V primeru stopenjske paše je sprva v rovtih, na pašnikih ali prestajah, zatem v višjih planinah, na vrhuncu poletja v visokogorskih ter zatem spet v nižjih planinah in rovtih.

Visokogorske planine so v skupni lasti agrarnih ali pašnih skupnosti, ki so bile ponovno vzpostavljene na temelju nekdanjih srenj, nižje planine, pašniki in rovti pa so lahko tudi v individualni lasti kmetov. Posamične planine so v lasti nekaterih občin. Upravljajo jih lastniki ali pa jih oddajo v najem pašnim skupnostim ali posameznikom. Živino pasejo ter molžejo in predelujejo mleko lastniki živine in njihovi družinski člani ali najeti pastirji in sirarji oziroma mlekarji. Delo v planini obsega vzdrževanje planinske infrastrukture ('rabota'), pašo in molžo živine (odpaševanje, 'kozarjenje'), pomoč pri sirarskih opravilih ('tretinjenje', 'damačinanje') in neposredno predelavo mleka. V primeru skupnih planin je delo razdeljeno po različnih ključih, bodisi po priposestnem deležu bodisi po številu

(mlečne) živine v planini. Poleg utečenih oblik individualnega ter skupnega gospodarjenja z najetim sirarjem se je v zadnjih desetletjih oblikoval tudi model družinskega odpaševanja, po katerem so lastniki živine obvezani oddelati v planini določeno število dni.

Ločimo goveje planine, ovčje planine oziroma planine za drobnico, konjske in mešane planine; v preteklosti pa so poznali tudi volovske planine. Ločimo tudi mlečne planine, namenjene molzni živini, ter suhe planine, v katerih se živina le prepase. Mleko se v prvih predeluje v lokalno značilne vrste sirov (npr. v bovški sir, mohant, tolminc in druge vrste trdega in poltrdega planinskega sira), pa tudi v albuminsko oziroma sirarsko skuto, maslo, pinjenec, sirotko, fermentirano sirotko ('česavo') in kislo mleko.

Pašnike nad gozdno mejo so v Alpah selitveno izkoriščali že v prazgodovini. Najstarejša pričevanja o stalni poletni planinski infrastrukturi (kamnite ograde, temelji pastirskih zavetišč) v visokogorju segajo v bronasto dobo. Na današnjem slovenskem ozemlju so bile planine poleti poseljene v rimskem obdobju, koristili so jih za pašo, lov in iskanje rude. V zgodnji srednji vek datirajo pisni viri o planinah, predvsem omembe lastništev in najemov planin za plačilo s sirom. Sezonska planinska paša in planinsko sirarstvo sta postala pomemben segment kmetijskega gospodarstva v 19. stoletju.

Čeprav se je lastništvo planin po 2. svetovni vojni spremenilo, sta obseg in upravljanje planinskega gospodarstva ostala sprva nespremenjena. Večji udarec planinski paši in predelavi mleka je bila šele deagrarizacija prebivalstva od sedemdesetih let 20. stoletja dalje. Kljub za kmetijstvo neugodnim okoliščinam pa sta se zaradi prizadevanj lokalnih skupnosti in posameznikov paša in predelava mleka v posamičnih planinah predvsem na območju Julijskih Alp, deloma pa tudi v Karavankah, Kamniških in Savinjskih Alpah vendarle ohranili v 21. stoletje.

Datacija:

rimsko doba

3. LOKACIJA ENOTE DEDIŠČINE

Naselje: **OSTALO (OSTALO)**

Opis lokacije:

Julijske Alpe, Kamniško-Savinjske Alpe, Vzhodni del Karavank

Geokode lokacije (G-K koordinate centroida): Y: **0** X: **0**

4. NOSILEC IZROČILA, ZNANJA ALI DEJAVNOSTI

več nosilcev

5. KARAKTERISTIČNI PRIKAZ

Foto datoteka: **KF_02_00078.jpg**

Avtorstvo in avtorske pravice prikaza:

Špela Ledinek Lozej, 2012



6. VARSTVENE USMERITVE ZA ENOTO

Kategorija usmeritev: **drugi ukrepi ohranjanja nesnovne dediščine**

Opis usmeritev:

osnovne varstvene usmeritve za nesnovno dediščino

7. PRISTOJNOSTI

Pristojna institucija: **Slovenski etnografski muzej**

Strokovna področja:

etnologija

8. POVEZAVA ENOTE Z DRUGIMI ENOTAMI REGISTRA

Register nesnovne kulturne dediščine:

Register nepremične kulturne dediščine:

Register premične kulturne dediščine:

9. UTEMELJITEV VPISA

Planinska paša in predelava mleka je pomembna kmetijska gospodarska dejavnost, ki je v preteklosti zaradi poletne oskrbe živine s pašo omogočila rejo večjega števila živine, kot bi jo krma na dolinskih travnikih in pašnikih. Dandanes planinsko gospodarstvo ni pomembno le zaradi kakovostne sezonske paše in reje nekaterih avtohtonih, za planinsko pašo primernih pasem živine (npr. cikastega goveda, bovške in jezersko-solčavske ovce, drežniške koze) ter za proizvodnjo visokokakovostnih mlečnih izdelkov, med drugim tudi sire z zaščiteno označbo porekla (npr. tolminc, mohant in bovški sir) in sirov, katerih izdelava je ovrednotena kot nesnovna kulturna dediščina (npr. trnič), temveč ima poleg navedenih neposrednih še številne multiplikatorne učinke. Gospodarsko izkoriščanje območij nad gozdno mejo je sčasoma izoblikovalo značilno alpsko pokrajino, ki je skupaj z že omenjenimi proizvodi pomemben gospodarski in družbeno-kulturni vir alpskih območij in del turistične ponudbe. Na drugi strani pa skupno lastništvo in upravljanje planin, paše in predelave mleka zahtevata sodelovanje skupnosti in sta zato – ne glede na morebitne konflikte – skupnostnotvorna. Trdoživost in prepoznavnost planinske paše in predelave mleka kot reprezentativne in identifikacijske prvine na celotnem območju Alp pričata, da je planinska paša bistvena prvina alpske nesnovne kulturne dediščine.

10. OMEJITVE GLEDE JAVNOSTI PODATKOV

Omejitve: **ni omejitev glede javnosti podatkov**

11. OPOMBE

12. KVALITETA PODATKOV

Natančnost centroida: **centroid ni določen**

Natančnost območja: **območje ni določeno**

13. VPIS V REGISTER

Vpis dne: **7.4.2020**

Št.: **Rzd-01-20-00005-03**

Razlog: **pobuda**

14. SPREMEMBA REGISTRA

Sprememba dne:

Št.:

Razlog:

15. IZBRIS IZ REGISTRA

Izbris dne:

Št.:

Razlog:

16. ZAZNAMKI



Številka: Rzd-01-20-00005-11-01

Datum: 7.4.2020

opis nosilca enote nesnovne dediščine

1. IDENTIFIKACIJA ENOTE DEDIŠČINE

EID: **02-00078**

Ime enote: **Planinska paša in predelava mleka**

2. NOSILEC IZROČILA, ZNANJA ALI DEJAVNOSTI

Nosilec:

Identifikacija nosilca: **216**

Miran Prezelj

Kal Koritnica 15c, 5230 Bovec

3. OPIS DEJAVNOSTI NOSILCA

Opis (posebnosti glede na opis enote dediščine):

Miran Prezelj od leta 2007 pase in predeluje mleko v planini Duplje pri Krnskem jezeru. Planino je prevzel v dvajsetletni najem od Agrarne skupnosti Duplje, potem ko je bila desetletje opuščena. V planini predeluje mleko do sto ovac in sedem do deset krav, in sicer v mešani planinski sir, skuto in kisko mleko. Mlečne izdelke ponuja izletnikom in planincem. Sirarjenja se je naučil še kot otrok, ko je kozaril, tj. pomagal kot pastir, po bovških planinah Božca, Loška Koritnica in Mangrt, pozneje pa je opravil tudi sirarski tečaj. Pri delu v planini mu pomagata hči in sin. Bližnje Krnsko jezero in planinska koča sta obiskani pohodniški točki, zato je planina Duplje pomembna za seznanjanje širše javnosti s planinsko predelavo mleka.

4. LOKACIJA NOSILCA

Naselje: **BOVEC (BOVEC)**

Geokode lokacije (G-K koordinate centroida): Y: **390794** X: **133646**

5. KARAKTERISTIČNI PRIKAZ

Foto datoteka: **KF_02N_00216.jpg**

Avtorstvo in avtorske pravice prikaza:

Barbara Ivančič Kutin, 2011



6. OPOMBE

7. KVALITETA PODATKOV

Natančnost centroida: **1 m - 3 m**

8. VPIS NOSILCA

Vpis dne: **7.4.2020**

Številka: **Rzd-01-20-00005-03**

Razlog: **pobuda**

9. SPREMEMBA NOSILCA

Sprememba dne:

Številka:

Razlog:

10. IZBRIS NOSILCA

Izbris dne:

Številka:

Razlog:

11. ZAZNAMKI



Številka: Rzd-01-20-00005-11-02

Datum: 7.4.2020

opis nosilca enote nesnovne dediščine

1. IDENTIFIKACIJA ENOTE DEDIŠČINE

EID: **02-00078**

Ime enote: **Planinska paša in predelava mleka**

2. NOSILEC IZROČILA, ZNANJA ALI DEJAVNOSTI

Nosilec:

Identifikacija nosilca: **217**

**Pašna skupnost Kašina, Milan Gabršček
Kamno 49, 5220 Tolmin**

3. OPIS DEJAVNOSTI NOSILCA

Opis (posebnosti glede na opis enote dediščine):

Pašna skupnost Kašina pase in predeluje mleko v planini Kašina pod Krnom. Gre za planino, ki je bila omenjena kot last oglejskih patriarhov že leta 1338 in je pozneje postala solastniška planina kmetov iz vasi Krn, Kamno, Libušnje in Selišče. Dandanes v planini pasejo še trije lastniki živine. Mleko predeluje v sir in skuto najet sirar. Planina je dostopna, blizu parkirišča in koč pri planini Kuhinja, ki je izhodišče za planinske pohode v Krnsko pogorje in zato primerna za predstavljanje sirarskega znanja širši javnosti.

4. LOKACIJA NOSILCA

Naselje: **KAMNO (TOLMIN)**

Geokode lokacije (G-K koordinate centroida): Y: **395195** X: **119668**

5. KARAKTERISTIČNI PRIKAZ

Foto datoteka: **KF_02N_00217.jpg**

Avtorstvo in avtorske pravice prikaza:
Špela Ledinek Lozej, 2017



6. OPOMBE

7. KVALITETA PODATKOV

Natančnost centroida: **1 m - 3 m**

8. VPIS NOSILCA

Vpis dne: **7.4.2020**

Številka: **Rzd-01-20-00005-03**

Razlog: **pobuda**

9. SPREMEMBA NOSILCA

Sprememba dne:

Številka:

Razlog:

10. IZBRIS NOSILCA

Izbris dne:

Številka:

Razlog:

11. ZAZNAMKI



Številka: Rzd-01-20-00005-11-03

Datum: 7.4.2020

opis nosilca enote nesnovne dediščine

1. IDENTIFIKACIJA ENOTE DEDIŠČINE

EID: **02-00078**

Ime enote: **Planinska paša in predelava mleka**

2. NOSILEC IZROČILA, ZNANJA ALI DEJAVNOSTI

Nosilec:

Identifikacija nosilca: **218**

**Agrarna skupnost Duplje Lepena, Jožef Zorč
Lepena 1, 5232 Soča**

3. OPIS DEJAVNOSTI NOSILCA

Opis (posebnosti glede na opis enote dediščine):

Agrarna skupnost Duplje Lepena ima v lasti pašne površine v dolini velikega Krnskega jezera, med drugim tudi planino Duplje. Do leta 1997 so v planini drobnico pasli rejci iz Bovca, zatem je bila planina skoraj desetletje opuščena. Od leta 2007 je Agrarna skupnost dala planino v dvajsetletni najem rejcu Miranu Prezljju iz Kala - Koritnice, ki v planini pase ovce in krave ter predeluje njihovo mleko.

4. LOKACIJA NOSILCA

Naselje: **LEPENA (BOVEC)**

Geokode lokacije (G-K koordinate centroida): Y: **396005** X: **132667**

5. KARAKTERISTIČNI PRIKAZ

Foto datoteka: **KF_02N_00218.jpg**

Avtorstvo in avtorske pravice prikaza:

Barbara Ivančič Kutin, 2011



6. OPOMBE

7. KVALITETA PODATKOV

Natančnost centroida: **1 m - 3 m**

8. VPIS NOSILCA

Vpis dne: **7.4.2020**

Številka: **Rzd-01-20-00005-03**

Razlog: **pobuda**

9. SPREMEMBA NOSILCA

Sprememba dne:

Številka:

Razlog:

10. IZBRIS NOSILCA

Izbris dne:

Številka:

Razlog:

11. ZAZNAMKI



Številka: Rzd-01-20-00005-11-04

Datum: 7.4.2020

opis nosilca enote nesnovne dediščine

1. IDENTIFIKACIJA ENOTE DEDIŠČINE

EID: **02-00078**

Ime enote: **Planinska paša in predelava mleka**

2. NOSILEC IZROČILA, ZNANJA ALI DEJAVNOSTI

Nosilec:

Identifikacija nosilca: **219**

Cilka Mlakar

Ilirska 27, 1000 Ljubljana

3. OPIS DEJAVNOSTI NOSILCA

Opis (posebnosti glede na opis enote dediščine):

Cilka Mlakar je v bohinjski planini Krstenica preživela 40 poletij, in sicer od pašne sezone 1975, ko je kljub planšarstvu neugodnim okoliščinam, najprej skupaj s svakom Martinom Hribarjem, kasneje pa samostojno, prevzela pašo in predelavo mleka. Njena zadnja pašna sezona na Krstenici je bila poletje 2015. Planinskih opravil se je priučila od starejše sestre, kateri je še kot otrok pomagala v planini, kasneje pa od Martina Hribarja, ki se je sirarstva naučil na kmetijski šoli na Grmu pri Novem mestu. V tem času je na Krstenici vzgojila več generacij mladih – otrok lastnikov živine in drugih, ki so del poletnih počitnic preživeli v planini, pomagali Cilki pri pastirskih in sirarskih opravilih ter se tako seznanili oziroma privadili planinskega dela in življenja. Njeno dolgoletno delo z mladimi se je obrestovalo, saj so v pašni sezoni 2016 upravljanje planine Krstenica uspešno prevzeli njeni mladi učenci pod vodstvom Veronike Hribar, ki so prej poletja preživeli pri Cilki v planini. Cilka Mlakar od leta 2016 vso pašno sezono majari (planšari) na Zajamnikih, kjer pase nekaj krav v lasti ožje družine in predeluje mleko.

4. LOKACIJA NOSILCA

Naselje: **OSTALO (OSTALO)**

Geokode lokacije (G-K koordinate centroida): Y: **411870** X: **131953**

5. KARAKTERISTIČNI PRIKAZ

Foto datoteka: **KF_02N_00219.jpg**

Avtorstvo in avtorske pravice prikaza:

Špela Ledinek Lozej, 2016



6. OPOMBE

7. KVALITETA PODATKOV

Natančnost centroida: **centroid ni določen**

8. VPIS NOSILCA

Vpis dne: **7.4.2020**

Številka: **Rzd-01-20-00005-03**

Razlog: **pobuda**

9. SPREMEMBA NOSILCA

Sprememba dne:

Razlog:

Številka:

10. IZBRIS NOSILCA

Izbris dne:

Razlog:

Številka:

11. ZAZNAMKI



Številka: Rzd-01-20-00005-11-05

Datum: 7.4.2020

opis nosilca enote nesnovne dediščine

1. IDENTIFIKACIJA ENOTE DEDIŠČINE

EID: **02-00078**

Ime enote: **Planinska paša in predelava mleka**

2. NOSILEC IZROČILA, ZNANJA ALI DEJAVNOSTI

Nosilec:

Identifikacija nosilca: **220**

**Pašna skupnost Lom – Podkuk, Mojca Leban
Ljubinj 45, 5220 Tolmin**

3. OPIS DEJAVNOSTI NOSILCA

Opis (posebnosti glede na opis enote dediščine):

Člani Pašne skupnosti Lom - Podkuk stopenjsko pasejo živino in predelujejo mleko v planinah Lom in Podkuk. Planini sta bili v lasti vaške skupnosti Ljubinj že od začetka 19. stoletja, po drugi svetovni vojni nacionalizirani, danes pa sta v postopku vračila Agrarni skupnosti Ljubinj. V preteklosti je v planini paslo do 30 lastnikov živine, in sicer krave, koze in ovce, danes jih je le še šest s skupaj največ do 70 krav. V planini so ohranili skupno predelavo mleka z najetim sirarjem; ta mleko predeluje v trdi sir in skuto. Lastniki živine si pridelek razdelijo glede na količino mleka. Sir se proda v planini. Do sredine 19. stoletja se je sirarsko znanje prenašalo neposredno, s sodelovanjem pri sirarskih opravilih, od sredine 19. stoletja pa tudi z ukrepi kmetijske šole v Gorici in na sirarskih tečajih – prav v Poljubinju je bila na pobudo sirarskega učitelja Thomasa Hitza ustanovljena prva mlekarska zadruga, ki je obratovala tudi pozimi. Tudi v zadnjem času so se posamezni člani udeležili sirarskega tečaja, ki ga je organizirala Mlekarna Planika.

4. LOKACIJA NOSILCA

Naselje: **LJUBINJ (TOLMIN)**

Geokode lokacije (G-K koordinate centroida): Y: **406033** X: **114418**

5. KARAKTERISTIČNI PRIKAZ

Foto datoteka: **KF_02N_00220.jpg**

Avtorstvo in avtorske pravice prikaza:

Špela Ledinek Lozej, 2017



6. OPOMBE

7. KVALITETA PODATKOV

Natančnost centroida: **1 m - 3 m**

8. VPIS NOSILCA

Vpis dne: **7.4.2020**

Številka: **Rzd-01-20-00005-03**

Razlog: **pobuda**

9. SPREMEMBA NOSILCA

Sprememba dne:

Številka:

Razlog:

10. IZBRIS NOSILCA

Izbris dne:

Razlog:

Številka:

11. ZAZNAMKI



Številka: Rzd-01-20-00005-11-06

Datum: 7.4.2020

opis nosilca enote nesnovne dediščine

1. IDENTIFIKACIJA ENOTE DEDIŠČINE

EID: **02-00078**

Ime enote: **Planinska paša in predelava mleka**

2. NOSILEC IZROČILA, ZNANJA ALI DEJAVNOSTI

Nosilec:

Identifikacija nosilca: **221**

Igor Mlekuž

Zavrzelno 9, 5230 Bovec

3. OPIS DEJAVNOSTI NOSILCA

Opis (posebnosti glede na opis enote dediščine):

Igor Mlekuž pase živino in predeluje mleko v planini Krnica nad Bovcem. Planina Krnica je v lasti občine Bovec in do petdesetih let 20. stoletja so v njej pasli rejci iz Bovca in okolice. Zaradi manjšanja števila živinoreje je bila planina nekaj let opuščena, Mlekuževi so takrat pasli v planini Mangrt. Med letoma 1984 in 1991 je šest rejcev vnovič uredilo planino Krnica. Med letoma 1991 in 1996 so bili Mlekuževi in še nekateri drugi bovški rejci v planini Duplje, zatem pa so Mlekuževim nekaj let zadostovali pašniki okoli Bovca. Zaradi povečanja in spremembe črede (tj. preusmeritve iz ovčjereje v kozjerejo) in suše je Igor Mlekuž leta 2013 ponovno pričel pasti živino in predelovati mleko v planini Krnica. Sirarstva se je naučil od očeta in drugih izkušenih sirarjev, s katerimi je pasel v mladosti. Svoje znanje uspešno predaja mlajšim generacijam, sinu in drugim zainteresiranim.

4. LOKACIJA NOSILCA

Naselje: **BOVEC (BOVEC)**

Geokode lokacije (G-K koordinate centroida): Y: **387762** X: **133953**

5. KARAKTERISTIČNI PRIKAZ

Foto datoteka: **KF_02N_00221.jpg**

Avtorstvo in avtorske pravice prikaza:

Špela Ledinek Lozej, 2018



6. OPOMBE

7. KVALITETA PODATKOV

Natančnost centroida: **1 m - 3 m**

8. VPIS NOSILCA

Vpis dne: **7.4.2020**

Številka: **Rzd-01-20-00005-03**

Razlog: **pobuda**

9. SPREMEMBA NOSILCA

Sprememba dne:

Številka:

Razlog:

10. IZBRIS NOSILCA

Izbris dne:

Razlog:

Številka:

11. ZAZNAMKI



Številka: Rzd-01-20-00005-11-07

Datum: 7.4.2020

opis nosilca enote nesnovne dediščine

1. IDENTIFIKACIJA ENOTE DEDIŠČINE

EID: **02-00078**

Ime enote: **Planinska paša in predelava mleka**

2. NOSILEC IZROČILA, ZNANJA ALI DEJAVNOSTI

Nosilec:

Identifikacija nosilca: **222**

Lojze Frelih

Bohinjska Češnjica 39, 4267 Srednja vas v Bohinju

3. OPIS DEJAVNOSTI NOSILCA

Opis (posebnosti glede na opis enote dediščine):

Lojze Frelih od leta 1996 v vsej pašni sezoni pase živino in predeluje mleko na Zajamnikih. Zajamniki so nižjegorska planina v lasti članov Agrarne skupnosti Bohinjska Češnjica, Jereka, Podjelje, Koprivnik. V preteklosti so v planini pasli živino in predelovali mleko spomladi in jeseni, pred odhodom in po vrnitvi iz visokogorskih planin, poleti pa so pokosili travnike in si zagotovili seno za jesensko in zimsko krmo. Zaradi manjšanja števila živine so pašo in predvsem predelavo mleka v nižjih planinah povečini opustili. Posamezniki pasejo suho živino. Nekateri, med njimi Lojze Mos, pa so v planini z mlečno živino celotno pašno sezono ter nudijo pohodnikom, izletnikom in lastnikom vikendov mlečne in druge domače izdelke. V zadnjih letih ima štiri do pet glav mlečne goveje živine, pred leti pa jih je imel tudi deset. Sirarstva se je naučil od starejših bohinjskih in švicarskih sirarjev, veliko pa tudi sam.

4. LOKACIJA NOSILCA

Naselje: **BOHINJSKA ČEŠNJICA (BOHINJ)**

Geokode lokacije (G-K koordinate centroida):

Y: **419005**

X: **128452**

5. KARAKTERISTIČNI PRIKAZ

Foto datoteka: **KF_02N_00222.jpg**

Avtorstvo in avtorske pravice prikaza:

Špela Ledinek Lozej, 2016



6. OPOMBE

7. KVALITETA PODATKOV

Natančnost centroida: **1 m - 3 m**

8. VPIS NOSILCA

Vpis dne: **7.4.2020**

Razlog: **pobuda**

Številka: **Rzd-01-20-00005-03**

9. SPREMEMBA NOSILCA

Sprememba dne:

Razlog:

Številka:

10. IZBRIS NOSILCA

Izbris dne:

Razlog:

Številka:

11. ZAZNAMKI



Številka: Rzd-01-20-00005-11-08

Datum: 7.4.2020

opis nosilca enote nesnovne dediščine

1. IDENTIFIKACIJA ENOTE DEDIŠČINE

EID: **02-00078**

Ime enote: **Planinska paša in predelava mleka**

2. NOSILEC IZROČILA, ZNANJA ALI DEJAVNOSTI

Nosilec: **Agrarna skupnost Bohinjska Češnjica, Jereka, Podjelje, Koprivnik, Andrej Sodja** Identifikacija nosilca: **223**

Podjelje 5, 4267 Srednja vas v Bohinju

3. OPIS DEJAVNOSTI NOSILCA

Opis (posebnosti glede na opis enote dediščine):

Agrarna skupnost Bohinjska Češnjica, Jereka, Podjelje, Koprivnik ima v lasti pašnike in gozdove, ki so bili po zemljiški odvezi razdeljeni češnjanski srenji. Srenja se je v prvi polovici 20. stoletja preoblikovala v agrarno skupnost in bila po drugi svetovni vojni denacionalizirana ter vnovič vzpostavljena leta 1994. Do danes sta se predelava mleka in planinska paša ohranili v naslednjih češnjanskih planinah: v večjem obsegu predvsem v visokogorski planini Krstenica, v manjšem obsegu pa tudi na Velem polju in v nižjih planinah Zajamniki, Konjska dolina, Jelje in Goreljek.

4. LOKACIJA NOSILCA

Naselje: **PODJELJE (BOHINJ)**

Geokode lokacije (G-K koordinate centroida): Y: **420062** X: **129848**

5. KARAKTERISTIČNI PRIKAZ

Foto datoteka: **KF_02N_00223.jpg**

Avtorstvo in avtorske pravice prikaza:

Aleš Zdešar, 2017



6. OPOMBE

7. KVALITETA PODATKOV

Natančnost centroida: **1 m - 3 m**

8. VPIS NOSILCA

Vpis dne: **7.4.2020**

Razlog: **pobuda**

Številka: **Rzd-01-20-00005-03**

9. SPREMEMBA NOSILCA

Sprememba dne:

Razlog:

Številka:

10. IZBRIS NOSILCA

Izbris dne:

Razlog:

Številka:

11. ZAZNAMKI



Številka: Rzd-01-20-00005-11-09

Datum: 7.4.2020

opis nosilca enote nesnovne dediščine

1. IDENTIFIKACIJA ENOTE DEDIŠČINE

EID: **02-00078**

Ime enote: **Planinska paša in predelava mleka**

2. NOSILEC IZROČILA, ZNANJA ALI DEJAVNOSTI

Nosilec:

Identifikacija nosilca: **224**

**Pašna skupnost Zaprikraj, Luka Šavli
Magozd 5a, 5222 Kobarid**

3. OPIS DEJAVNOSTI NOSILCA

Opis (posebnosti glede na opis enote dediščine):

Pašna skupnost Zaprikraj združuje rejce iz drežniškega okoliša. V planini Zaprikraj pasejo okoli 40 glav mlečne goveje živine članov pašne skupnosti. Člani pašne skupnosti morajo v planini za vsako glavo živine oddelati določeno število dni kot odpaševalci – pastirji in pomočniki sirarja. Iz mleka izdelujejo planinski sir, albuminsko skuto in maslo.

4. LOKACIJA NOSILCA

Naselje: **MAGOZD (KOBARID)**

Geokode lokacije (G-K koordinate centroida): Y: **391975** X: **125955**

5. KARAKTERISTIČNI PRIKAZ

Foto datoteka: **KF_02N_00224.jpg**

Avtorstvo in avtorske pravice prikaza:

Špela Ledinek Lozej, 2015



6. OPOMBE

7. KVALITETA PODATKOV

Natančnost centroida: **1 m - 3 m**

8. VPIS NOSILCA

Vpis dne: **7.4.2020**

Številka: **Rzd-01-20-00005-03**

Razlog: **pobuda**

9. SPREMEMBA NOSILCA

Sprememba dne:

Številka:

Razlog:

10. IZBRIS NOSILCA

Izbris dne:

Številka:

Razlog:

11. ZAZNAMKI



Številka: Rzd-01-20-00005-11-10

Datum: 7.4.2020

opis nosilca enote nesnovne dediščine

1. IDENTIFIKACIJA ENOTE DEDIŠČINE

EID: **02-00078**

Ime enote: **Planinska paša in predelava mleka**

2. NOSILEC IZROČILA, ZNANJA ALI DEJAVNOSTI

Nosilec:

Identifikacija nosilca: **225**

**Pašna skupnost Zaslap, Viljem Ivančič
Smast 39a, 5222 Kobarid**

3. OPIS DEJAVNOSTI NOSILCA

Opis (posebnosti glede na opis enote dediščine):

Planina Zaslap je najvišje ležeča podkrnska planina; parcele segajo prav do vrha Krna. V preteklosti so mleko oddajali v mlekarno Planika, spuščali so ga po mlekovodu do planine Kuhinja, zatem pa s cisterno prevažali do mlekarne v Kobaridu. Pred desetletjem so vnovič pričeli predelovati mleko v planinski sir in albuminsko skuto. V planini se prepase nekaj več kot trideset glav mlečne živine rejcev iz Ladre in Smasta.

4. LOKACIJA NOSILCA

Naselje: **SMAST (KOBARID)**

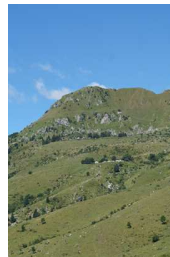
Geokode lokacije (G-K koordinate centroida): Y: **393535** X: **121960**

5. KARAKTERISTIČNI PRIKAZ

Foto datoteka: **KF_02N_00225.jpg**

Avtorstvo in avtorske pravice prikaza:

Špela Ledinek Lozej, 2017



6. OPOMBE

7. KVALITETA PODATKOV

Natančnost centroida: **1 m - 3 m**

8. VPIS NOSILCA

Vpis dne: **7.4.2020**

Številka: **Rzd-01-20-00005-03**

Razlog: **pobuda**

9. SPREMEMBA NOSILCA

Sprememba dne:

Številka:

Razlog:

10. IZBRIS NOSILCA

Izbris dne:

Številka:

Razlog:

11. ZAZNAMKI



Številka: Rzd-01-20-00005-11-11

Datum: 7.4.2020

opis nosilca enote nesnovne dediščine

1. IDENTIFIKACIJA ENOTE DEDIŠČINE

EID: **02-00078**

Ime enote: **Planinska paša in predelava mleka**

2. NOSILEC IZROČILA, ZNANJA ALI DEJAVNOSTI

Nosilec:

Identifikacija nosilca: **226**

**Pašna skupnost Razor-Stador, Metod Leban
Čadrg 7, 5220 Tolmin**

3. OPIS DEJAVNOSTI NOSILCA

Opis (posebnosti glede na opis enote dediščine):

Člani Pašne skupnosti Razor - Stador stopenjsko pasejo živino in predelujejo mleko v planinah Stador in Razor. Sirarjenje v planini Razor je sredi 19. stoletja opisal že Tomaž Rutar. Takrat so v planini poleg goveje živine pasli tudi drobnico. Danes se pase izključno goveja živina. Mleko predelujejo v planinski sir in albuminsko skuto najeti sirarji. Pri pastirskih in sirarskih opravilih jim pomagajo odpaševalci. Pašništva in predelave mleka so se nosilci naučili z delom v planinah, v vaških mlekarnah ter na tečajih o sirarstvu. Delijo ga z mlajšimi – prihodnjimi prevzemniki kmetij in planin.

4. LOKACIJA NOSILCA

Naselje: **ČADRG (TOLMIN)**

Geokode lokacije (G-K koordinate centroida): Y: **402729** X: **120553**

5. KARAKTERISTIČNI PRIKAZ

Foto datoteka: **KF_02N_00226.jpg**

Avtorstvo in avtorske pravice prikaza:
Špela Ledinek Lozej, 2017



6. OPOMBE

7. KVALITETA PODATKOV

Natančnost centroida: **1 m - 3 m**

8. VPIS NOSILCA

Vpis dne: **7.4.2020**

Številka: **Rzd-01-20-00005-03**

Razlog: **pobuda**

9. SPREMEMBA NOSILCA

Sprememba dne:

Številka:

Razlog:

10. IZBRIS NOSILCA

Izbris dne:

Številka:

Razlog:

11. ZAZNAMKI



Številka: Rzd-01-20-00005-11-12

Datum: 7.4.2020

opis nosilca enote nesnovne dediščine

1. IDENTIFIKACIJA ENOTE DEDIŠČINE

EID: **02-00078**

Ime enote: **Planinska paša in predelava mleka**

2. NOSILEC IZROČILA, ZNANJA ALI DEJAVNOSTI

Nosilec:

Identifikacija nosilca: **227**

**Agrarna skupnost Zatoľmin, Marjan Lipušček
Zatoľmin 53, 5220 Tolmin**

3. OPIS DEJAVNOSTI NOSILCA

Opis (posebnosti glede na opis enote dediščine):

Člani pašne skupnosti Sleme - Medrje stopenjsko pasejo živino in predelujejo mleko v trdi planinski sir in skuto v tolminskih visokogorskih planinah Sleme in Medrje. V preteklosti je planini upravljalo zatoľminsko mlekarstvo društvo, pozneje zadruga in pašna skupnost, v zadnjih petnajstih letih pa spet delujejo pod okriljem Agrarne skupnosti Zatoľmin. Zaradi pomanjkanja sirarjev in pastirjev so člani vzpostavili sistem družinskega odpaševanja, v okviru katerega je vsaka družina zadolžena, da prevzame v planini vsa pastirska in sirarska opravila za število dni, ki je določeno glede na število glav živine. Del jih odpase v planini Medrje, del na Slemenu, del na začetku in del na koncu pašne sezone, ko je mleka manj. Pridelek si člani razdelijo glede na količino namolzenega mleka. Sistem družinskega odpaševanja zagotavlja priučitev sirarskih opravil vsem družinskim članom pašne skupnosti in tako prenos tradicionalnega znanja in veščin mlajšim generacijam.

4. LOKACIJA NOSILCA

Naselje: **ZATOLMIN (TOLMIN)**

Geokode lokacije (G-K koordinate centroida): Y: **402176** X: **117582**

5. KARAKTERISTIČNI PRIKAZ

Foto datoteka: **KF_02N_00227.jpg**

Avtorstvo in avtorske pravice prikaza:

Špela Ledinek Lozej, 2017



6. OPOMBE

7. KVALITETA PODATKOV

Natančnost centroida: **1 m - 3 m**

8. VPIS NOSILCA

Vpis dne: **7.4.2020**

Številka: **Rzd-01-20-00005-03**

Razlog: **pobuda**

9. SPREMEMBA NOSILCA

Sprememba dne:

Številka:

Razlog:

10. IZBRIS NOSILCA

Izbris dne:

Razlog:

Številka:

11. ZAZNAMKI



Številka: Rzd-01-20-00005-11-13

Datum: 7.4.2020

opis nosilca enote nesnovne dediščine

1. IDENTIFIKACIJA ENOTE DEDIŠČINE

EID: **02-00078**

Ime enote: **Planinska paša in predelava mleka**

2. NOSILEC IZROČILA, ZNANJA ALI DEJAVNOSTI

Nosilec:

Identifikacija nosilca: **228**

**Pašna skupnost Leskovca, Bojan Šturm
Volarje 31, 5220 Tolmin**

3. OPIS DEJAVNOSTI NOSILCA

Opis (posebnosti glede na opis enote dediščine):

Planina Leskovca je ena izmed redkih podkrnskih planin, v katerih se je poleg paše neprekinjeno ohranila tudi predelava mleka vse do potresa leta 1998. Po poškodbi stanov so nekaj let pasli le jalovo živino, znova pa so začeli predelovati mleko leta 2011. Planino ima v lasti dvaindvajset solastnikov iz vasi Libušnje, Selišče, Kamno, Volarje in Gabrje, od katerih jih je dejavnih le pet, ki v poletni pašni sezoni v planini pasejo okoli trideset molznic in prav toliko telic. Skoraj polovica goveda je cikaste pasme, ki je še posebej primerna za visokogorje. Za delo v planini skrbi najet sirar, ki iz surovega mleka izdeluje trdi sir in albuminsko skuto. Sirarsko znanje prenaša na mlajše pomočnike, ki v planini pomagajo pri pastirskih opravilih.

4. LOKACIJA NOSILCA

Naselje: **VOLARJE (TOLMIN)**

Geokode lokacije (G-K koordinate centroida): Y: **397927** X: **119305**

5. KARAKTERISTIČNI PRIKAZ

Foto datoteka: **KF_02N_00228.jpg**

Avtorstvo in avtorske pravice prikaza:

Špela Ledinek Lozej, 2017



6. OPOMBE

7. KVALITETA PODATKOV

Natančnost centroida: **1 m - 3 m**

8. VPIS NOSILCA

Vpis dne: **7.4.2020**

Številka: **Rzd-01-20-00005-03**

Razlog: **pobuda**

9. SPREMEMBA NOSILCA

Sprememba dne:

Številka:

Razlog:

10. IZBRIS NOSILCA

Izbris dne:

Številka:

Razlog:

11. ZAZNAMKI